

የዘመን ባንክ አ.ማ. የመመስረቻ ፅሁፍ ማሻሻል፤

የዘመን ባንክ አ.ማ. የመመስረቻ ፅሁፍ የኢትዮጵያ የንግድ ህግ በ2013 ዓ.ም ተሻሽሎ ሲወጣ ከዚህ ህግ ጋር ለማጣጣም የሚያስችሉ ስራዎች ተሰርተው የመመስረቻ ፅሁፍ ከህጉ ጋር እንዲጣጣም ተደርጓል። ይሁን እንጂ የባንኩ የመመስረቻ ፅሁፍ ከተሻሻለ በኋላ የካፒታል ገበያ እና የባንክ ሥራ አዋጆች እና መመሪያዎች ተከትለው በመውጣታቸው መመስረቻ ፅሁፍ እነዚህን አዳዲስ ህግጋት ከግምት ውስጥ ባስገባ መልኩ መስተካከል ያለበት ሆኖ በመገኘቱ የሚከተሉት የማሻሻያ ሀሳቦች ቀርበዋል።

1. አንቀጽ 6.2 ላይ የቀረበ የማሻሻያ ሀሳብ

«ለህዝብ የሚሸጡ ሰነድ ሙዓላ ንዋዮችን ግዑዝ አልባ የማድረግ መመሪያ ቁጥር 1047/2017» አንቀጽ 4(1) ላይ ለህዝብ የሚሸጡ አክሲዮኖች ግዑዝ ዐልባ መሆን እንዳለባቸው የሚያስገድድ ሲሆን የመመስረቻ ፅሁፉ አንቀጽ 6(2) ደግሞ " የባንኩን አክሲዮን በስሙ የያዘ ማናቸውም ባለአክሲዮን በስሙ የፈረመውንና የክፈለውን የሚገልጽ የአክሲዮን ሰርተፊኬት ይሰጠዋል።" የሚል በመሆኑ ከህጉ ጋር ለማጣጣም እንዲቻል የመመስረቻ ፅሁፉ አንቀጽ 6.2 እንደሚከተለው እንዲሻሻል የውሳኔ ሃሳብ ቀርቧል፡-

ባንኩ ያወጣቸው እና ለወደፊቱም የሚያወጣቸው አክሲዮኖች ግዑዝ አልባ ይሆናሉ። የባንኩ የወረቀት አክሲዮኖች ወደ ግዑዝ አልባ አክሲዮኖች የሚቀየሩበት፣ ባለቤትነት የሚረጋገጥበት እና ሌሎች ሁኔታዎች በርዱ በሚያወጣው መመሪያ እና «ለህዝብ የሚሸጡ ሰነድ ሙዓላ ንዋዮችን ግዑዝ አልባ የማድረግ መመሪያ ቁጥር 1047/2017» እና ይህን በሚያሻሽሉ ወይም በሚተኩ ህጎች እና መመሪያዎች መሠረት የሚወሰን ይሆናል።

2. አንቀጽ 10 ላይ የቀረበ የማሻሻያ ሀሳብ

የባንኩ የተሻሻለው የመመስረቻ ፅሁፍ አንቀጽ 10.1 “አክሲዮኖች ያለምንም ገደብ ይተላለፋሉ ። አንድ አዲስ ገቢ ባለአክሲዮን ሊገዛ የሚችለው የአክሲዮን ብዛት ቢያንስ 100 (አንድ መቶ) መሆን አለበት ። ይህ የቁጥር ገደብ በፍርድ ቤት ትዕዛዝ፣ በወርስ፣ በስጦታ፣ በባንኩ ሠራተኞች ወይም ለነባር ባለአክሲዮኖች የሚደረግ ዝውውርን አይመለከትም” የሚል ሲሆን በአክሲዮን ዝውውር ላይ የተቀመጠው ገደብ በካፒታል ገበያ አዋጅ 1248/13 መሰረት በወጣው Rulebook of Ethiopian Securities Exchange ,2024(Equities and Fixed Income Market) ከተቀመጠው ነጻ የአክሲዮኖች ዝውውር ጽንሰ ሀሳብ ጋር አብሮ የሚሄድ ባለመሆኑ በቀጣይነት ባንኩ በአክሲዮን ገበያው ውስጥ የሚያደርገው ተሳትፎ ላይ ገደብ ሊጥልበት ስለሚችል ማሻሻል አስፈልጓል ።

አንቀጽ 10.2 ደግሞ "አክሲዮኖች በሚተላለፉበት ጊዜ ይኸው ሁኔታ በባለአክሲዮኖች መዝገብ ላይ መስፈር አለበት። የአክሲዮን ዝውውሩ በባንኩ የባለአክሲዮኖች መዝገብ ላይ ካልሰፈረ በስተቀር የአክሲዮን ዝውውሩ የተሟላ ሆኖ አይቆጠርም።" በማለት የሚያስቀምጥ ሲሆን «ለህዝብ የሚሸጡ ሰነድ ሙዓላ ንዋዮችን ግዑዝ አልባ የማድረግ መመሪያ ቁጥር 1047/2017» አንቀጽ 5(3) ላይ "የግዑዝ -ዕልባ ሰነድ ሙዓላ ንዋዮች ባለቤትነት ዝውውር የሚደረገው በማዕከላዊ የሰነድ ሙዓላ ንዋዮች ግምጃ ቤት ውስጥ በሚደረግ የኤሌክትሮኒክስ የመዝገብ ደብተር አማካኝነት ነው።" በማለት የደነገገ በመሆኑ የባንኩን መመስረቻ ጽሁፍ አንቀጽ 10ን ከላይ የተጠቀሱትን ሁኔታዎች ማካተት እንዲቻል በሚከተለው አኳሃን እንዲሻሻል የማሻሻያ የውሳኔ ሃሳብ ቀርቧል፡-

አንቀጽ 10.1 አክሲዮኖች ያለምንም ገደብ ይተላለፋሉ።

አንቀጽ 10.2 የአክሲዮኖች የባለቤትነት ዝውውር የሚከናወነው ለህዝብ የሚሸጡ ሰነድ ሙዓላ ንዋዮችን ግዑዝ አልባ የማድረግ መመሪያ ቁጥር 1047/2017 ወይም ይህንን ለማሻሻል በሚወጡ መመሪያዎች መሰረት በማዕከላዊ የሰነድ ሙዓላ ንዋዮች ግምጃ ቤት ውስጥ የኤሌክትሮኒክስ የመዝገብ ደብተር ላይ እና በባንኩ የአክሲዮን መዝገብ ላይ ዝውውሩ ሲመዘገብ ነው ።

3. አንቀጽ 20.1 ላይ የቀረበ የማሻሻያ ሀሳብ

የባንኩ የተሻሻለው የመመስረቻ ጽሁፍ አንቀጽ 20.1 "ባንኩ በባለአክሲዮኖች ጠቅላላ ጉባኤ በሚሰየም የዳይሬክተሮች ቦርድ ይመራል። በቦርድ አባልነት ሊሾሙ የሚችሉት ዳይሬክተሮች ባለአክሲዮኖች የሆኑ ብቻ ናቸው።" የሚል ሲሆን የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ያወጣው የ"የባንክ ኮርፖሬት ገበያናንስ " መመሪያ ቁ. SBB/91/2024 አንቀጽ 7.3.3. ደግሞ ከባንክ ዳይሬክተሮች ቦርድ አባላት ውስጥ አንድ ሶስተኛው(1/3ኛው) ገለልተኛ ዳይሬክተሮች (independent directors) መሆን እንዳለባቸው የሚደነግግ በመሆኑ እና አንቀጽ 7.5 ላይ ደግሞ ከባንኩ ሰራተኞች፣ ዋና ሥራ አስፈጻሚ እና ምክትል ሥራ አስፈጻሚዎች መካከል ከሁለት ያልበለጡ በቦርድ አባልነት ሊያገለግሉ እንደሚችሉ በመደንገጉ የባንኩን የመመስረቻ ጽሁፍ አንቀጽ 20.1 በሚከተለው ሁኔታ እንዲሻሻል የውሳኔ ሃሳብ ቀርቧል፡-

የባንኩ የዳይሬክተሮች ቦርድ አባል በመሆን ሊሾሙ የሚችሉት

20.1.1. ባለአክሲዮኖች፤

- 20.1.2. የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ በሚያወጣቸው መመሪያዎች ላይ የተቀመጡ መስፈርቶችን የሚያሟሉ ባለአክሲዮን ያልሆኑ ግለሰብ ገለልተኛ ዳይሬክተሮች (independent directors) እና
- 20.1.3. የባንኩ ዋና ሥራ አስፈጻሚ እና ምክትል ሥራ አስፈጻሚዎች ናቸው። የኩባንያው ፀሐፊ (Company Secretary) የዳይሬክተሮች ቦርድ አባል ሆኖ ሊያገለግል አይችልም።
- 20.1.4. የዳይሬክተሮች ቦርድ አባላት የትምህርት፣ የጾታ፣ የሞያ እና መሰል ጉዳዮች ስብጥር በኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ መመሪያዎች መሰረት የሚወሰን ይሆናል።

4. አንቀጽ 21 ላይ የቀረበ የማሻሻያ ሀሳብ

የባንኩ የተሻሻለው የመመስረቻ ጽሁፍ አንቀጽ 21 "ባንኩ 9 (ዘጠኝ) የቦርድ አባላት/ዳይሬክተሮች ይኖሩታል።" ሲል ይደነግጋል። የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ያወጣው "የባንክ ኮርፖሬት ገሽርናንስ" መመሪያ ቁ. SBB/91/2024 አንዳንድ ኮሚቴዎች ከ4 /አራት/ ያላነሱ አባላት እንዲኖራቸው ስለሚጠይቅ ይህን መስፈርት በአግባቡ ማሟላት እንዲቻል እና መመሪያው የሚጠይቀውን የተለያዩ የትምህርት ዝግጅት እና ልምድ ያለው ዳይሬክተር የማግኘት ዕድልን ለመጨመር እንዲያስችል የቦርድ አባላትን ቁጥር ወደ 12 ከፍ እንዲል ማድረግ ተገቢ ሆኖ በመገኘቱ የመመስረቻ ጽሁፉ አንቀጽ 21 እንደሚከተለው እንዲሻሻል የውሳኔ ሀሳብ ቀርቧል፡-

አንቀጽ 21፣ ባንኩ 12 አባላት ያሉት የዳይሬክተሮች ቦርድ ይኖረዋል።

5. አንቀጽ 23.7 ላይ የቀረበ የማሻሻያ ሀሳብ

የባንኩ የተሻሻለው የመመስረቻ ጽሁፍ አንቀጽ 23.7 “ቦርዱ የባንኩን የአክሲዮኖች ግዢ እና ሽያጭ አገልግሎቶች እና ሌሎች የገንዘብ ሰነዶች በካፒታል ገበያ ላይ አገልግሎት መስጠትን እንዲሁም በካፒታል በካፒታል ገበያ ላይ ያሉ ሌሎች ተሳትፎዎችን ይወስናል” ሲል ይደነግጋል። ባንኩ በካፒታል ገበያ ውስጥ ያለው ተሳትፎ እንዳይገደብ ለማድረግ አንቀጽ 23.7 ሰፋ በማድረግ በሚከተለው እንዲተካ የማሻሻያ ሀሳብ ቀርቧል፡-

23.7 በካፒታል ገበያ ተሳትፎ እና ከውህደት ጋር በተያያዘ ቦርዱ የሚከተሉት ስልጣኖች ይኖሩታል፡

አንቀጽ 23.7.1 አስገዳጅ በሆነ ህግ በጠቅላላ መደበኛ ወይም አስቸኳይ ጉባኤ ብቻ ሊወሰን ይገባል ተብለው ከተለዩ ጉዳዮች በስተቀር ፣የዳይሬክተሮች ቦርድ ባንኩ በካፒታል ገበያ ላይ በማናቸውም መልኩ

የሚሳተፍበትን መንገድ የመወሰን እና እንዲሳተፍ የማድረግ ሥልጣን አለው። የህግ ክልከላ እስከሌለ ድረስ፣ ቦርዱ ሁሉንም ዓይነት ሰነድ ሙዓላ ንዋዮች የማስመዘገብ፣ የመሸጥ፣ የመግዛት እና ባጠቃላይ አግባብነት ባለው ህግ መሰረት «በሰነድ ሙዓላ ንዋይ መገበያየት» ተብለው የሚታወቁ ተግባራትን የመስራት ሥልጣን ተሰጥቶታል።

23.7.2 ቦርዱ ካፒታል ገበያ ላይ አባል በመሆን የተለያዩ አገልግሎቶችን የሚሰጡ ኢንቨስትመንት ባንክ እና ሌሎች በካፒታል ገበያ ውስጥ ላይ የተለያዩ አገልግሎቶችን የሚሰጡ ድርጅቶችን የማቋቋም ስልጣን አለው።

23.7.3 ቦርዱ ባንኩ ከሌላ የፋይናንስ ተቋም ጋር የሚዋሀድበትን ወይም በክፊል ወይም በሙሉ የባለቤትነት ድርሻ የሚገዛበትን ወይም ሌላ የፋይናንስ ተቋም በባንኩ ውስጥ የባለቤትነት ድርሻ የሚኖርበትን ሁኔታ በህግ ወይም በአስቸኳይ ጠቅላላ ጉባኤ ሲወሰን ውሳኔውን የማስፈጸም እና ውሳኔውን ለመተግበር የሚያስፈልጉ ማንኛቸውንም ውሳኔዎች የመወሰን ስልጣን ተሰጥቶታል።

23.7.4 ከላይ የተዘረዘሩትን ስልጣኖች ለመተግበር ይቻል ዘንድ ቦርዱ አስፈላጊውን ውክልና በቃለ-ጉባኤ ለባንኩ ዋና ስራ አስፈጻሚ/ፕሬዝዳንት ሊሰጥ ይችላል።